

THORVALDSEN

BLANDT AMATØR-SKUESPILLERE

Det kan ikke undre, at Thorvaldsens Navn — især naturligvis efter at hans Betydning som Kunstner var slaaet fast — forekommer paa saa mange og saa mærkelige Steder i Samtidens Omtale, at selv den mest omhyggelige Registrering og systematiske Eftersøgning ikke kan udtømme enhver Mulighed for at have faaet alt med. Man maa derfor stadig regne med, at Tilfældet og Heldet vil kunne bringe nye Bidrag til Skildringen af hans Levned, og da det overraskende Fund, som de følgende Sider skal fortælle om, føjer et ukendt Træk til hans Ungdomshistorie, vil det formentlig ikke være uden Interesse.

Ved nogle Undersøgelser i Gaunø Godsarkiv blev min Opmærksomhed henledt paa en Pakke med »Adkomstdokumenter, Breve og Regnskaber vedrørende Det Thottske Palæ paa Kongens Nytorv«,¹ og jeg benyttede derfor Lejligheden til løseligt at gennemblade Akterne. Størstedelen af Dokumenterne var imidlertid uden synderlig Værdi, og jeg var ved at trøste mig ved Undersøgelsens negative Udbytte, da jeg i et Aktstykke blandt mange andre Navne tilfældigt fik Øje paa Thorvaldsens egenhændige Underskrift. Ingen vilde paa Forhaand have tænkt at søge den her — i en Lejekontrakt fra 1792 —, og det vakte naturligt Ønsket om at efterspore den nærmere Sammenhæng. Det viste sig da, at Thorvaldsen i sine unge Aar havde været Medlem af hele to dramatiske Selskaber, men at det Amatør-Theater, som havde sluttet Kontrakten om Lokaler i Palæet, siden hen var gaaet fuldstændig i Glemme. Derfor var Thorvaldsens Deltagelse i dette Selskabs Virksomhed forblevet ukendt for hans Biografer.

Om hans mislykkede Optræden paa de skraa Brædder og dermed om det ene dramatiske Selskab fortæller *J. M. Thiele* følgende, som det i denne Sammenhæng kan være rimeligt at minde om.² Da Thorvaldsen havde faaet Akademiets store Guldmedaille (den 14. August 1793),

»udvidede han sin Omgangskreds til den Tids litteraire Notabiliteter, især da hans Kunstbrødre, Medailleuren *P. L. Gianelli*, Architecterne *P. Friis* og *Schmidt*, og Maleren *Probsthain*, der vare Medlemmer af Det dramatiske-litteraire Selskab, ogsaa kaldet Borups Selskab, indførte ham der. I dette muntre Vennelag gjorde han snart et nøie Bekjendskab med *Abrahamson*, *Henrik Steffens*, *Rahbek* og *Thaarup*, som alle havde Øie for hans uforfalskede Charakteers Elskværdighed. Muntre Viser, lystige Indfald — ja, selv en diærv Spas forstod han, og var en ligesaa villig Tilhører, som glad Deeltager . . . Det ovennævnte dramatiske Selskabs Love fordrede, at ethvert Medlem efter Omgang skulde paatage sig en større eller mindre Rolle, og denne Fordring giordes nu omsider ogsaa til *Thorvaldsen*. Det var Barberen i Sevilla, som skulde spilles, og Alcadens Rolle, med to Replikker, blev lagt i vor Kunstners Hænder. Til de tilsagte Prøver havde han ikke indfundet sig, og da han Forestillingsaftenen stod for Publikum paa Brædderne, havde han enten ganske glemt, eller maaskee endnu ikke lært sine to Replikker. Der indtraadte en ubehagelig Pause, og hverken Soufleur, eller de Medspillende vare istand til at bringe ham dem paa Læberne. Denne dramatiske Begivenhed, som i mange Aar næsten var det mærkeligste, man i Danmark vidste om Thorvaldsen, gav i lang Tid Anledning til den Mening, at Grunden til, at han kom saa galt fra sin Rolle, var den, at han hverken kunde læse eller skrive.« Nogen ubehagelig Erindring kan denne Episode dog ikke have afsat hos Thorvaldsen, for da han mange Aar efter var vendt hjem, deltog han i hvert Fald i den Fest, som Selskabet 1838 fejrede ham med.³ Den foregik i Theatersalen i »Vildmanden« paa Østergade og bragte ham blandt andet en Hyldest-Sang:⁴ »Hilsen og Velkomst til Broder 71 i D. D. L. S. den 24. October 1838«.

Det andet dramatiske Selskab talte ikke saa berømte Mænd og har derfor ikke sat sig synderlige Spor i Samtiden eller Eftertiden. I Hovedsagen er det nu ganske glemt, og de følgende spredte Træk til dets Historie tør da heller ikke siges at have faaet det hele med. Til Forstaaelse af Selskabets Virksomhed og dermed af det nyfundne Aktstykke er disse Enkeltheder imidlertid fuldt tilstrækkelige, og en mulig Videreførelse af Indsamlingen af nye Kilder kan derfor udskydes til en anden Tid og Lejlighed.

I sine Erindringer om »Danske, især kjøbenhavnske, Tilstande og Stemninger ved og efter Overgangen til det nittende Aarhundrede« fortæller *E. C. Werlauff* paa et Par Steder lidt om Selskabet.⁵ »Et eget saadant dramatisk Selskab«, siger han, »var ogsaa det saakaldte »holsteinisch-dramatische Gesellschaft«, hvor der spilledes tyske Stykker.

Jeg har aldrig bivaanet dette Selskabs Forestillinger, men hørte det om-tale saavel fra Repertoirets som fra de Spillendes Side som af ringe Be-tydenhed«. Og videre hedder det, at »nogen egentlig tydske Club fandtes, saavidt mig bekjendt, ikke her i Hovedstaden, men derimod det saa-kaldte »Holsteinisch-dramatische Gesellschaft«, der havde sit Locale i det Thottske Palais, men som neppe talte mange egentlig udmærkede Medlemmer; Flertallet af disse bestod især af Personalet ved det saa-kaldte tydske Cancelli og tydske Rentekammer; naar det egentlig er opstaaet, vides ikke, men det bestod endnu nogle faa Aar ind i det nær-værende Aarhundrede«.

Fyldigere Oplysninger giver *Camillo Bruun* i sin Bog: Gjennem hundrede Aar,⁶ hvor han beretter om sin Fader, Vognmand og Oberst-løjtnant i Borgervæbningen, *Johannes Severin Bruun*. Han »spillede Vio-lin, havde Lyst til at dandse og Talent til at spille Comedie« og var derfor selvskrevet Medlem af adskillige Foreninger i Slutningen af

Thorvaldsens Selvportræt-Tegning fra 1794. Blyant, Tusch og Vandfarve. (Privateje).

1790'erne. »I alle Datidens selskabelige (dramatiske saavelsom musikalske) Foreninger vare Medlemmerne delte i active og passive, hvortil sagtens kom enkelte extraordinaire. De active vare igjen delte mellem de agerende paa Brædderne, og dem, der spillede i Orchestret, og ingen af disse Sidste betalte Contingent, hvorimod hele Udgiften hvilede paa de passive Medlemmer. . . . I »Thotts Pallais« bestod dengang et tydsk, dramatisk Selskab, der gik under Navnet: »det holsteenske Selskab«. Ogsaa af dette var jeg musicerende Medlem. Lokalet var særdeles rummeligt og smukt; det var udstyret baade med Loger og magelige Siddepladser. Blandt de Stykker, der opførtes her, mindes jeg Schiller's: »Die Räuber«, »Kabale und Liebe«, »Wilhelm Tell« o. fl. store Tragedier, ligesom ogsaa Lystspil af Iffland, Kotzebue, Junger og mange Andre. Altsammen tilskaaren efter rigtigt tydsk Snit. Hvad der mest undrede og ærgrede mig, var, at der ved Rollefordelingen slet intet Hensyn toges til de Spillendes ydre Kvalificationer. En af de første Acteurer var saaledes en Doctor *Blech*, som i den Grad var halt, at han maatte bære en meget høj Sko paa den ene Fod, da Laaret havde en meget stærk Misvisning fremad. Saadanne »Ubetydeligheder« syntes man slet ikke at tage Hensyn til. Dette Selskab havde ogsaa sin gyldne Tid; men hvorlænge var Adam i Paradis? — Der, hvor Melpomene og Thalia thronede im hohen Himmelglanz, opslog den moltkeske Malerisamling sit stille Paulun«.

Vender vi os fra disse sene — men værdifulde — Erindringer om Selskabets Virksomhed til Samtidens Vidnesbyrd, uddybes Billedet. Saaledes siger *Rasmus Nyerup* i sin *Kjøbenhavns Beskrivelse*⁷ fra 1800, at »private dramatiske Selskaber er der nu ikke saa mange af som for en halv Snes Aar siden. Det berømteste er nu det tydske eller holstenske i Kammerherre Reedtz-Thots Gaard paa Kongensnytorv, som er stiftet 1792«. Og i *Vejviseren* for 1794 — eller som dens fulde Titel lyder: »Topographisk og økonomisk Lommebog over Kjøbenhavns Mærkværdigheder, samt Post-Taxter og Reise-Router indtil Trondheim, Aalborg og Hamborg; Saa og Stæmpelpapiirs-Taxterne. Tilligemed Vejviseren til de Flestes Boepæle« — hedder det under Afsnittet Fornøielser:⁸ »I Tydskland afvexles med utallige Skuespil, hvormed Familier kunne more sig den hele Vinter igiennem. Men i Danmark kunne ikke aarligen ventes saa mange nye danske Stykker, at man dermed kunde nøies for den hele Vinter: dog haves til Afvexling siden 1792 et Tydskt Privat-Theater, i Hr. Kammerherre Reedtz-Thott's Gaard paa Hiørnet af Kongens Nyetorv, hvor det saakaldte Holsteenske Selskab, hvori mange fremmede Tydske tage Deel, opfører udvalgte Tydske Stykker. Deel-

tagelse i Selskabet koster for den hele Vinter 12 Rdlr., og hvert Medlem haver Lov til at bringe en Dame med sig; de som selv fornøie Selskabet som Skuespillere eller Musik-Virtuoser, ere frie for Betaling, og kunne alligevel give en Dame deres Billet«.

Men ogsaa fra Selskabet selv foreligger der et Par Efterretninger, som bør medtages her. Det drejer sig om nogle Smaatryk, der indeholder Selskabets Love i to Udgaver. Det ældste er uden Aar, men sikkert trykt i 1792, og bærer Titelen: »Gesetze der Holsteinische Gesellschaft. Den 20. Junii 1792«, medens det andet har Trykkeaaret 1807 og hedder: »Gesetze der Holsteinischen Gesellschaft abgefasst von dem Herrn Professor *Tode* den 20ten July(!) 1792. Von neuem revidirt und in Kraft gesetz den 1sten Jan. 1807«. En Gennemgang af dette Lovkompleks, der omfatter ikke mindre end 73 Paragraffer, og som altsaa udtrykkeligt angiver Skønaanden og Lægen *Johan Clemens Tode* som sin Autor, vilde føre altfor vidt, men af Interesse er dog især det indledende Stykke. Det siger nemlig, at »Die holsteinische Gesellschaft führt diesen Namen davon, dasz die gröszte Zahl ihrer Mitglieder aus gebohrnen Holsteinern besteht«. Ogsaa om indbyrdes Stridigheder foreligger der en lille Tryksag, idet et — i egen Mening forurettet — Medlem, Kjøbmand *Nicolas Ebel*, efter Tidens Skik i Aaret 1800 indanker sin Sag for Publikum. Af disse »Efterretninger om det holstenske dramatiske Selskab paa Kongens Nytorv i Kjøbenhavn, især for Actie-Ejerne og de øvrige Medlemmer« skal kun fremdrages Navnene paa de Medlemmer, som direkte omtales her; det var: Snedkermester *Esmann*, Mægler *d'Andrade* (som i 1798 solgte en rød Silkekjole til Selskabet), Grev *Ahlefeldt*, Justitsraad *Kopp*, Købmand *Hans Richter*, Divisionskirurg *Hahn*, Professor *Tode*, *P. Ludvigsen* (der var Selskabets Kasserer), den førømtalte studiosus chirurgiæ *Blech*, der blev valgt til Direktør i 1800, og endelig *Roggow*, der ogsaa var Direktør, og som kaldtes Doctor, men kun var — siger Ebel — »Pseudo-Medicus, After-Artz«.

Den afgørende Indflydelse paa Selskabets Stiftelse og første Virksomhed har Professor *Tode* utvivlsomt haft, men ogsaa paa anden Maade har han bidraget til dets Trivsel. Et Par af hans Stykker er direkte skrevet for Selskabet.⁹ Det første er: »Natur und Liebe. Schauspiel in 5 Akten zum Gebrauch der holsteinischen dramatischen Gesellschaft zu Kopenhagen. Von einem Mitgliede derselben«, som udkom anonymt i 1794; det andet bærer hans Navn og kom Aaret efter: »Prolog zu dem Schauspiel die Sonnenjungfrau, nebst einem Schluszhore aufgeführt bei festlicher Erinnerung der Geburtsfeste des Königs und des Kronprinzen in der holsteinischen dramatischen Gesellschaft den 4. Febr. 1795«.

Men det vigtigste Bidrag til dette dramatiske Selskabs tidlige Historie turde dog være den Lejekontrakt, som dets Direktører og Medlemmer underskrev den 9. Juli 1792. Ikke saa meget naturligvis for de positive Oplysninger, denne Kontrakt giver om Selskabets første Lokaler — skønt det jo ingenlunde er uden Interesse at se, hvor fornemt man begyndte — som for den Medlemsliste, den rummer i sine Underskrifter, er dette tørre Forretningsdokument af virkelig Betydning.

Kontrakten er skrevet paa Stempelpapir og lyder saaledes:

Imellem os underskrevne er indgaaet og sluttet følgende Leye Contract.

Jeg *Holger Reedtz Thott*, Kongelig Mayestæts bestalter Kammerherre, Herre til Gavnøe, Lindesvold, og Strandegaard, vedstaaer herved, til det respective Holsteenske Dramatiske Selskab, at have bortleyet følgende Værelser og Leyligheder, udi den mig tilhørende, og paa Hiørnet af Kongens Nye Torv og Bred-Gaden under St. Annæ øster Qvarteer og Matriculs No. 161 beliggende Gaard.

1. Første Etage, eller den saa kaldte Bibliotheque Sahl, udi den i Bag Gaarden, i forbemeldte min Gaard staaende grundmuurede Bygning og det ved samme Sahl værende Kammer.

2. Det i benævnte Bygning værende Loft-Rum til Brænde og Materialiers Hensættelse, under behørig Afdeeling, Lukkelse og Tættelse.

Hvilke Værelser og Leyligheder ieg overlader det Holsteenske Dramatiske Selskab, paa efterskrevne Maade og Vilkaar.

1. Er det bemelte respective Selskab tilladt, udi anførte Bibliotheque Sahl, og tilstødende Kammer, at lade gjøre alle de Indretninger, som Selskabet, til Værelsernes bestemte dramatiske Bruug, finder fornøden, alt paa Selskabets egen Bekostning, dog for at Bygningen ingen Skade skal lide, maae ingen Hovedforandring foretages, uden derom er overlagd med Tømmermester Wangede.

2. Maae Selskabet, liigeledes paa egen Bekostning, lade indrette en nye Trappe i Vognskuuret, men samme bør skee saaledes, at en Dør gøres paa Muuren af Vognskuuret til Siden, eller paa den østre Ende, og Trappen aflukkes fra Vognskuuret, saaledes, at hverken Bielkerne beskadiges derved, til Svækkelse for Bygningen, eller der betages Rum, for Vognene at staae i Vognskuuret.

3. Overlader ieg Selskabet for den Summa 170 Rdl. skriver Et Hundrede og halvfierdsindstyve Rigsdaler d:Cdt alle de i Bibliotheque Salen staaende Reoler og Bredde Afdeeling, som og de for Vinduerne hængende Rulle Gardiner, til fuld Eyendom, Nedtagelse, Bruug og Afbetiening, efter eget Gotbefindende og kan berørte 170 Rdl. efter Selskabets Leylighed og efterhaanden afbetales mig, naar Selskabet allene udstæder mig lovlig Beviis for samme Erlæg-gelse til en fastsadt og bestemt Tiid.

4. Først i Julii Maaned, indeværende Aar, kan Selskabet tiltræde ommelte Værelser og Leyligheder, for betiids at kunde faae samme til Selskabets tilsig-tende Bruug og inden førstkommende Michaeli Fløttetiid istandsadt.

5. Indkiørselen for Selskabet skeer ikke af Porten ved Kongens Nye Torv,

taler mig forud ved hver Michaelis og Paaske rette Fløtte Tiid det halve af den aarlig accordeerte Leye, men skulde Selskabet ikke imod Formodning, ved hver Fløttetiid, prompte forud erlægge denne halve Aars Leye, bliver det udsagd til Bortfløttelse. Selskabet bliver derimod forbunden at beholde disse Værelser og Leyligheder, saalænge Selskabet som dramatisk Selskab eksisterer, i vidrig Fald, frasiiges samme ved Et fierding Aars lovlig Opsigelse. Hvorimod vi underskrevne p. t. Directeurer og øvrige Medlemmer af det Holsteenske dramatiske Selskab, forbinde os til, at svare og betale Høy Velbaarne Hr. Kammerherre *Holger Reedtz Thott*, for de os af høybemelte overladte Værelser og Leyligheder, udi aarlig Leye 200 Rdl., skriver Toe Hundrede Rigsdaler d:Cdt. alt paa foreskrevne Maade og Vilkaar, som vi udi eet og alt, herved forpligte os at efterleve.

Denne originale Leye Contract beholder ieg underskrevne *Holger Reedtz Thott*, hvorimod ieg skal meddeele det respective Holsteenske dramatiske Selskab en ligelydende lovformelig Gienpart. Kiøbenhavn d. 9de Julii 1792.

Directeurer og samtlige Medlemmer af det Holsteenske dramatiske Selskab

C. WESTPHAL	J B CIMBER	H: H: G. BLECH
G: BLAUE	F WINTER	TODE
SCHENCK	H MYGIND	F. KIERGAARD
M. ROMEICKE	C. H. CURTIUS	H: A: GROSCH
F. HENRIQUES	D'ANDRADE	MELDOLA
G W BOYSEN	N CARSTENS	J: JACOBSEN
		G: N. ANGELO
		H: HANSEN
		VON HALLE
RØMELING	B. THORVALDSEN	J. WIESENER
E L JANTZEN		RUDOLPHI
		VIERTEL
		RICHTER

Leyen til Paaske 1793 er mig rigtig betalt for $\frac{1}{2}$ Aar med 100 R.

Ligeledes igien Leyen betalt for $\frac{1}{2}$ Aar forud til Michaeli 1793 med 100 R.

Ligeledes for $\frac{1}{2}$ Aar til Paaske 1794 med 100 R.

Ligl. for $\frac{1}{2}$ Aar til Michelsdag 95, ligeledes til Paaske 1796.

Ligeledes for $\frac{1}{2}$ Aar fra Paaske til Michelsdag 1796.

..... Michelsdag til Paaske 1797.

..... til Michelsdag 97 og til Paaske 1798

..... 98 og til Paaske 1799

..... til Michelsdag 99 og til Paaske 1800

..... til Michelsdag 1800 og til Paaske 1801

..... til Michelsdag 1801 Paaske 1802

..... til Michelsdag 1802

Som det fremgaar af Paategningen paa Kontrakten, overholdt Selskabet sine økonomiske Forpligtelser i de ti Aar, det havde faaet Lokalerne overladt, men da *Holger Reedtz Thott* var død i 1797, bestemte Sønnen *Otto Reedtz Thott* eller rettere hans Formyndere *Wormskiold* og *Rested* sig til at opsiges Kontrakten til Ophør efter Tiaarets Udløb.

Den 12. Oktober 1801 meddeltes det til Direktionen, at man agtede at gøre anden Brug af Bibliothekssalen efter Mikkeldags Flyttetid 1802, og den 16. Oktober anerkendte Direktionen denne Opsigelse med deres Underskrifter: *Werfel*, *J. G. Møller*, *Kaas* og som Sekretær: *C. Kaack*. Det blev, som før nævnt, Den Moltkeske Malerisamling, der rykkede ind i Salen,¹⁰ medens det dramatiske Selskab endte sine Dage i mindre fornemme Omgivelser. Den sidste Omtale, mig bekendt, af dets Virksomhed er nemlig en Avis-Notits¹¹ fra 1827, hvor det oplyses om Holsteinscher dramatischer Verein, at den var stiftet 1792, havde 47 Medlemmer, mødtes i Hr. Lassens Theater (d. v. s. Tegnælærer Lassens Lokale paa Hjørnet af Store og Lille Kannikestræde), hvor man gav Forestillinger hver anden Onsdag, samt at den havde sit Conversationslokale i Store Købmagergade No. 2. Fra Selskabets Velmagtsdage paa Kongens Nytorv foreligger der endnu et Par Skrivelser, som bør nævnes i dets Historie. De er forseglede med Selskabets Segl, der, indenfor Omskriften: »Holsteinsch Gesllschafts Siegl«, viser et Alter, paa hvilket der ligger en Maske og et Par Laurbær-Grene. Paa Alterets Forside og Fodstykke læses: »Anno 1791 15. Julii« — sikkert Selskabets Stiftelsesdag.¹²

Tilbage staar saa kun at klare, saa vidt det lader sig gøre, hvem der var Deltagere i dette dramatiske Selskab, hvem der var Thorvaldsens Medspillende. Underskrifterne giver os en Matrikel over samtlige Selskabets første og formodentlig stiftende Medlemmer, og det bliver da af særlig Interesse at faa fastslaaet, hvem disse Navne dækker, deres Alder, deres Fødested og deres borgerlige Stilling. Har man gjort det, vil Selskabets Struktur træde tydeligst frem, naar man ordner Medlemmerne i Grupper efter de Samfundslag, de tilhører, og indenfor Grupperne atter opstiller dem efter Aldersklasser.¹³

Selskabets Stifter var aabenbart det — baade efter Alder og Stand — fornemste Medlem, Hofmedikus og Professor *Johan Clemens Tode* (født 1736 i Zollenspieker ved Hamborg, død i København 1806), og det skyldes utvivlsomt ham, at Størsteparten af Selskabet tilhørte Lægestanden. De var nogenlunde jævnaldrende, fra Tiaaret 1760-1770, og var enten født i det tyske eller talte Tydsk; om en enkelt af dem vides det positivt, at han var Amanuensis hos Tode, og de andre har sikkert ogsaa studeret under ham. Taget i Aldersorden var det: *Carl Frederik Curtius* (født 1757 i Aabenraa, død 1817), *Daniel Christian Frederik Krohn* (født 1760 i Meklenborg, død 1834), *Heinrich Hieronymus Georg Blech* (født 1760 i Lüdingworth, Amanuensis hos Tode, død 1835), *Johan Andreas Ranfft* (født 1761 i Wolgast i Pommern, død 1822), *Johan Christopher Wiesener* (født 1761 i Meklenborg, død 1823),

Carl Wilhelm Westphal (født 1761 i Waren i Meklenborg, død 1841), *Johan Ulrik Gustav Schenck* (født 1762 i Demmin i Pommern, død 1840), *Rasmus Rosendahl* (født 1765 i København, gift 1796 i Petri Tydske Kirke, død 1813), *Johan Gottlieb Blaue* (født 1765 i Angermünde i Brandenburg, konditionerede paa Hof-Apotheket i København fra 1790, pharmaceutisk Eksamen 1793, død 1827), *Anton Frederik Havemann* (født i Memsen i Hannover 1766, konditionerede paa Hof-Apotheket og tog pharmaceutisk Eksamen sammen med Blaue, død 1819), *Johan Frederik Winter* (født 1767 i Waren i Meklenborg, død 1846), *Georg Wiebers Boysen* (født 1770 i Ditmarsken, død 1838), *Lars Christian Pallesen* (født 1771 i København, død 1818), *Samuel Frederik Henriques* (født 1772 i København, død 1849, den første Jøde, der fik dansk Statstjeneste).

En mindre Gruppe dannedes af Købmænd og Mæglere, som vel fortrinsvis har været passive Medlemmer. Det var: Stadsmægler *Jacob Jacobsen* (født 1752, død 1827), Mægler *Christian Thomsen* (født 1756 i København, død 1833, Fader til Arkæologen Christian Jürgensen Thomsen), Stadsmægler og Løjtnant *Joseph d'Andrade* (født 1763, død 1816, Jøde), Translatør og Mægler *Raphael Meldola* (født i Amsterdam af den portugisisk-jødiske Nation), Silke- og Klædekræmmer *Henrik Carstensen* (født i Haderslev, gift 1788 i Petri Tydske Kirke), Silke- og Klædekræmmer *Hans Richter* (født 1770 i Tønder, død 1822), Buntmager *Michael Romeicke* (født i Prøjsen) og Grosserer *Wulf Levin von Halle* (født 1755 i København, død 1828).

Endelig var der en lille Gruppe jævnaldrende Kunstnere: Maleren og Kobberstikkeren *Heinrich August Grosch* (født 1763 i Lybæk, død 1843), Kobberstikkeren *Theodor Gottfred Nicolai Angelo* (født 1767 i Slesvig, død 1816), Portrætmaleren *Hans Hansen* (født 1769 i Skelby, død 1828), *Bertel Thorvaldsen* (født 1770 i København, død 1844) og Maleren *Johan Carl Frederik Viertel* (født 1772 i København, døbt i Petri Tydske Kirke, død 1834).

Af de resterende Medlemmer kan endnu identificeres nogle enkelte, som har haft personlige Forbindelser med andre af Selskabet. Det gælder saaledes Løjtnant *Hans Henrik Römeling* (født 1770, død 1840), som i en af Thorvaldsens Stambøger den 12. September 1791 har underskrevet sig som »Dein aufrigtiger Freund Römeling«, og *Ulrich Adolph Rose* (født i Husum), der var »Copiist bey der Cammer«, da han i 1789 blev gift i Petri Tydske Kirke; hans Forlover var Justitsraad *Kopp*, senere en af Selskabets Direktører.

Af denne Kreds har Thorvaldsen altsaa været Medlem, og selv om

vi ellers ikke véd noget om, hvorlænge han har staaet i dette Selskab, eller hvad han iøvrigt har foretaget sig her, er dog selve Kendsgerningen, at han er kommet sammen med disse Mennesker, ikke uden Værdi. Det giver i al Beskedenhed et nyt Bidrag til hans Levnedsløb.

Victor Hermansen

KILDER OG HENVISNINGER

- ¹ Gaunø Godsarkiv. Pakke 373.
- ² J. M. Thiele: Thorvaldsens Ungdomshistorie. Kbh. 1851, S. 36-37. Th. Oppermann: Thorvaldsen. Hans Barndom og Ungdom. Kbh. 1924, S. 71.
- ³ F. Barfod: Thorvaldsensk Album. Kbh. 1844, S. 205, 240. (Korrektur-Eksemplar i Thorvaldsens Museums Bibliotek).
- ⁴ Sangen findes i Thorvaldsens Museums Bibliothek, Smaatryk 1838.
- ⁵ E. C. Werlauff: Danske, især kjøbenhavnske Tilstande og Stemninger ved og efter Overgangen til det nittende Aarhundrede. (Hist. Tidsskr. 4. R. IV. Kbh. 1873-74, S. 381, 316).
- ⁶ Camillo Bruun: Gjennem hundrede Aar. Kbh. 1879, S. 83-84. (Johannes Severin Bruun var født 1780 og døde 1862).
- ⁷ R. Nyerup: Kjøbenhavns Beskrivelse. Kbh. 1800, S. 675.
- ⁸ Københavns Vejviser for 1794, S. 32. — Jeg skylder Overassistent Kai Rasmussen, Stadsarkivet, denne Henviisning.
- ⁹ Titlerne paa Todes Theaterstykker stammer fra H. Ehrencron-Müller: Forfatterlexikon. VIII. Kbh. 1930, S. 278-279. — Dr. Bobé har velvilligst gjort mig opmærksom paa, at han har omtalt dette Selskab i sit Værk: Die deutsche St. Petri Gemeinde. 1925, S. 71. Han opgiver dets Stiftelses-Aar til 1788 og omtaler som Bevis paa Selskabets loyale Sindelag, at man her i 1802 spillede et Stykke: »Die Invaliden oder der Triumph des 2. Aprils«, som forherligede Slaget paa Rheden.
- ¹⁰ Madame Louis Hermite: La Vie d'un Palais Danois. La Légation de France à Copenhague. 1933, S. 188, 126-127.
- ¹¹ Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 13. Okt. 1827.
- ¹² Seglet forekommer ikke paa Kontrakten af 9. Juli 1792, sikkert fordi Selskabet endnu ikke havde anskaffet sig det. Derimod findes det paa Direktionens Skrivelse til Holger Reedtz Thott af 13. Dec. 1792, underskrevet af Wraatz og Curtius. Direktionen aflagde sin forbindtligste Taksigelse og vedlagde som et Bevis paa Selskabets Højagtelse nogle Entre-Billetter, som den ønskede, at han ofte maatte finde Fornøjelse i at gøre Brug af. Reedtz Thott havde nemlig tilladt Selskabet at benytte Udkørselen til Kongens Nytorv en Time, før Komedien begyndte og ligeledes naar den var til Ende, paa de Vilkaar, at Politiet nøje skulde paase, at ingen Uordner fandt Sted, at ingen Fakler blev tændt i Gaarden, og at, hvis Stenbroen i den forreste Gaard blev beskadiget derved, skulde den istandsættes paa Selskabets Bekostning. Denne Skrivelse er paa Dansk, hvorimod de følgende, der ogsaa er stiledede til Reedtz Thott, er paa Tysk. Den 30. Juli 1794 svarede Direktionen (J. H. Lund, Stounder, Falkner, Römer, med Basedow som Sekretær) paa en Skrivelse af 19. Apr. s. A., at Gemmestedet under Trappen, som han havde nægtet dem, var uundværlig til Opbevaring af Lamper, hvorfor de var villige til at betale en billig aarlig Leje. Endvidere havde han forlangt, at Politibetjente skulde holde Opsigt ved deres Forestillinger, men hele forrige Vinter havde de ikke haft noget saadant Opsyn undtagen ved Kongens Fødselsdag, og de maatte ogsaa i Aar spare denne unødige Udgift af 60 Rdl. for Vinteren. Dette Krav var ikke hjemlet i Kontrakten, og desuden havde der stedse under Selskabets Forestillinger været Ro og Orden i Palæet, men skulde det mod Forventning vise sig nødvendigt, vilde

man dog betjene sig af Politiet. Endelig havde han mundtlig givet dem Tilladelse til at benytte Udkørselen til Kongens Nytorv under og efter Forestillingerne, og da de daarligt kunde undvære den, haabede de, at han ikke vilde tage sit givne Kavallers-Ord tilbage; de havde dog til Erkendtlighed sendt ham og Justitsraad Rested med Familier Fribilletter til deres Forestillinger.

Den 18. Aug. 1794 udbad Direktionen (Stounder, Falkner, J. H. Lund og Sekretær Basedow) sig, som Svar paa hans Brev af 9. s. M., en Kopi af den forrige Direktions Samtykke til hans Krav om Politi-Opsyn, og udtalte, at den ikke kunde imødekomme hans Krav om 10 Rdl. i aarlig Leje for Trapperummet; den kunde ikke give mere end 4 Rdl. Den 16. Sept. 1794 meddelte Direktionen (Falkner, Rømer, J. H. Lund, Stounder og Sekretær Basedow), at Politimester Tønder Lund havde svaret, at han ikke kunde gaa ind paa Selskabets Forslag om mod Betaling at stille Betjente til Raadighed hver Ugedag i Spillesæsonen, da han ikke havde tilstrækkeligt Mandskab hertil. Man foreslog derfor at bruge Vægtere i Stedet.

Den 7. August 1795 skrev Direktionen (J. H. Lund, Kopp, Rose, Mejer med Posselt som Sekretær) til Justitsraad Rested, i Besvarelse af hans Brev af 27. Juni om straks i denne Sommer at borttage nogle Jern-Rør, som den havde ladet sætte ud af Muren og af et Vindu paa den østre Gavl af den Bygning, som Selskabet havde lejet den mellemste Etage i, da det baade stred mod Kontrakten og Brandordningen, idet de nederste Rør er lige over Høloftet over Stalden. Direktionen lovede at nedtage Ovnene og Ovnrørene i dens forskellige Værelser.

- ¹³ De personalhistoriske Oplysninger bygger dels paa Kristian Carøe: Den danske Lægestand 1786-1838. Kbh. 1905, med Supplement; samme: Det kgl. kirurgiske Akademis Matrikel 1785-1838. Kbh. 1921; dels paa E. Dam og A. Schæffer: De danske Apotekers Historie. II. Kbh. 1928. Desuden er benyttet Vejviserne fra 1790'erne og af utrykt Materiale i Københavns Stadsarkiv: Indkvarteringsmandtaller, Borgerskabsprotokoller, Kopulationsafgifter m. v.

Det Holsteenske Selskabs Segl.